

יהדות

לבתי ספר בחינוך החרדי

הוראות

- א. משך הבחינה : שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון — דינים — (5×8) — 40 נקודות
פרק שני — מחשבה ומוסר — (12×5) — 60 נקודות
סך הכול — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.
- ד. הוראות מיוחדות : אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד, יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – דינים (40 נקודות)

ענו על שמונה מן השאלות 1-12.

בשאלות שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל שאלה – 5 נקודות).

1. דיני קידוש ושלוש סעודות

- א. הסבירו מדוע נשים חייבות בקידוש, ומדוע הן חייבות בשלוש סעודות. (3 נקודות)
- ב. הסבירו מדוע יש לפרוס מפה על השולחן מתחת לפת, ומפה נוספת מעל לפת. (2 נקודות)

2. מלאכת הכותב והמוחק

- א. האם מותר בשבת לפרוס עוגה שכתוב עליה "מזל טוב"? התייחסו בתשובתכם לשני מצבים. (3 נקודות)
- ב. ציינו שתי פעולות של כתיבה שאסורות מדרבנן. (2 נקודות)

3. מלאכת הקושר

- א. מהו "קשר של קיימא" האסור מדאוריתא? כתבו את שתי הדעות. (2 נקודות)
- ב. בנוגע לכל אחת מהדעות שצינתם בסעיף א – כתבו איזה איסור הוסיפו חכמים. (3 נקודות)

4. מלאכת המעמר ומלאכת הבורר

- א. האוסף פירות בשבת – כתבו באיזה אופן יעבור על האיסורים האלה:
 - (1) איסור מעמר
 - (2) איסור עובדין דחול
 - (3) איסור בורר
 (3 נקודות)
- ב. בדיני בורר יש הסוברים שכל פעולה המתקנת את האוכל אינה אסורה. כתבו שתי דוגמאות לפעולות כאלה. (2 נקודות)

5. הלכות בדיקת חמץ וביטול חמץ

- א. כתבו את נוסח הברכה שמברכים לפני בדיקת חמץ, והסבירו מדוע תיקנו נוסח זה דווקא. (2 נקודות)
- ב. אדם שיש לו כמה דירות וצריך לבדוק חמץ בכל אחת מהן – כמה פעמים עליו לברך? (נקודה אחת)
- ג. (1) הסברו מהו "ביטול חמץ".
- (2) לפני חג הפסח מבטלים את החמץ פעמיים. ציינו את זמן הביטול בכל אחת מן הפעמים. (2 נקודות)

6. הלכות ראש השנה

- א. הפוסקים נחלקו אם יש לברך "שהחיינו" בלילה השני של ראש השנה בזמן הקידוש והדלקת הנרות. הסבירו את סיבת המחלוקת, וכתבו כיצד יש לנהוג למעשה. (3 נקודות)
- ב. יש נוהגים להתפלל בראש השנה וביום הכיפורים את כל תפילות העמידה בכריעה ובכפיפת הראש. על מה צריכים להקפיד הנוהגים כך? (2 נקודות)

7. הלכות יום הכיפורים

- א. אדם שאוכל בהיתר ביום הכיפורים –
 (1) האם עליו לקדש?
 (2) האם עליו לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון?
 (2 נקודות)
- ב. ציינו שלושה הבדלים בין הבדלה של מוצאי שבת ובין הבדלה של מוצאי יום הכיפורים. (3 נקודות)

8. הלכות חנוכה

- א. מדוע מצווה מן המובחר להדליק נר חנוכה בשמן זית? (נקודה אחת)
- ב. "כל זמן מצוותן... אסור להנות מאורן".
 מהו פרק הזמן הזה? מה נוהגים לעשות כדי לא לעבור על איסור זה? (2 נקודות)
- ג. מה עושים עם השמן והפתילות שנשארו מההדלקה לאחר חנוכה? הסבירו מדוע (2 נקודות)

9. הלכות תענית אסתר

- א. (1) הסבירו מדוע תענית אסתר אינה "חובה כמו ארבע תעניות".
 (2) ציינו שלושה מקרים שבהם מקילים בתענית אסתר יותר מבשאר התעניות.
 (3 נקודות)
- ב. (1) באיזה יום יש להתענות את תענית אסתר אם י"ד באדר חל ביום ראשון?
 (2) מה יעשה אדם ששכח להתענות ביום זה?
 (2 נקודות)

10. קדושת הארץ ומצוותיה

- א. (1) הסבירו כיצד נתקדשה ארץ ישראל בזמן יהושע ועד מתי נתקדשה בקדושה זו.
 (2) הסבירו כיצד נתקדשה ארץ ישראל בימי עזרא ועד מתי נתקדשה בקדושה זו.
 (3 נקודות)
- ב. כתבו אילו תרומות ומעשרות צריך להפריש בימינו, ומה הסדר שבו מפרישים אותן.
 (2 נקודות)

11. הלכות ביעור מעשרות וידוי מעשרות

- א. ציינו את הזמנים של ביעור מעשרות. (2 נקודות)
- ב. כתבו מהו וידוי מעשרות והסבירו מדוע בימינו אין אומרים אותו. (3 נקודות)

12. הלכות פת נוכרי ובישולי נוכרי

- א. מאפה שאופה נוכרי – כתבו כיצד אפשר למנוע את האיסור על אכילתו. (נקודה אחת)
- ב. על אילו מאכלים לא גזרו חז"ל את איסור לאכול מבישולי נכרי? (2 נקודות)
- ג. האם מותר לאכול פת העשויה מקטניות, שנאפתה על ידי נכרי? נמקו את תשובתכם. (2 נקודות)

פרק שני – מחשבה ומוסר (60 נקודות)

ענו על חמש מן השאלות 13-20.

בשאלות שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל שאלה 12 נקודות).

13. פירוש ברטנורא ופירוש רבינו יונה, פרקי אבות, פרק ב'

א. (1) כתבו מה ההוראה בביטוי "עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו", ומה ההבטחה למי שיקיים אותה.

(2) כתבו מה ההוראה בביטוי "בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך" ומה ההבטחה למי שיקיים אותה.

(8 נקודות)

ב. "ואל תהי נח לכעוס" – כתבו את החשיבות של קיום ההוראה הזו לפי רבי עובדיה מברטנורא, ואת החשיבות של קיומה לפי רבינו יונה. (4 נקודות)

14. רמב"ן, פירוש התורה, שמות י"ג, ט"ז

א. "מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה".

ציינו את שלוש הדעות המשובשות שרמב"ן מונה, והסבירו כיצד המופת האלוקי מבטל את שלושתן. (4 נקודות)

ב. לפי רמב"ן, לשם מה ציווה ה' "מצוות רבות זכר ליציאת מצרים"? (4 נקודות)

ג. לפי רמב"ן, מה הם "נסים נסתרים", ומדוע הם "יסוד התורה כולה"? (4 נקודות)

15. ספר החינוך, מצווה שלא לשבור עצם מן הפסח

א. מהו שורש המצווה "שלא לשבור עצם מן הפסח"? הסבירו כיצד הימנעות משבירת עצם מן הפסח מממשת את המטרה הזו. (4 נקודות)

ב. בקשר למצווה זו בעל ספר החינוך מביא את מאמר חז"ל "רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות".

כיצד הוא מבאר מאמר חז"ל זה. (4 נקודות)

ג. הסבירו מדוע "כל מי שיש לו מזוזה בפתחו... מובטח לו שלא יחטא". (4 נקודות)

16. ספר החינוך, מצווה שלא לאכול טריפה

א. כתבו איזה בשר נאסר באיסור טריפה על-פי "משמעות הנגלה בכתוב". (4 נקודות)

ב. מדוע אסרה התורה לאכול בשר טריפה? התייחסו בתשובתכם לגוף האדם ולנפשו. (4 נקודות)

ג. לפי בעל ספר החינוך, מדוע אסרה התורה לאכול בשר בהמה שנטרפה ומיד נשחטה? כתבו

שתי סיבות. (4 נקודות)

17. ספר החינוך, מצווה שלא לנקום

- א. "שלא לנקום, כלומר שנמנענו מלקחת נקמה מישראל..."
- מהם שני השורשים של מצווה זו? (4 נקודות)
- ב. כיצד מתיישבת מצווה זו עם המצווה למחות את זכר עמלק, שיש בה משום נקמה? (2 נקודות)
- ג. "אבל אין לוקין על זה הלאו לפי שאין בו מעשה".
- (1) הסבירו את הציטוט.
- (2) האם הדין של מי שהגיע לכדי מעשה נקמה שונה? הסבירו מדוע.
- (6 נקודות)

18. הרב שמואלביץ, שיחות מוסר, מאמר הכרת הטוב

- א. מה מעניק הרב לתלמידו? ענו על-פי ההסבר של הרב שמואלביץ לדברי שלושת התלמידים של רבי אליעזר. (9 נקודות)
- ב. כיצד תלמיד מקיים את חובת "הכרת הטוב" לרבו במלואה? (3 נקודות)

19. הרב דסלר, מכתב מאליהו, קונטרס החסד

- א. "בני אדם מעריצים את האדם השואף... כבר כתב אחד החושבים, כי השאיפה – חיים".
- לפי הרב דסלר, הסבירו מדוע דעה זו מוטעית. (4 נקודות)
- ב. לפי הרב דסלר, הסבירו כיצד רגש האמנות מפתח את כוח הנתינה. (4 נקודות)
- ג. לפי הרב דסלר, הסבירו מדוע הכרת הטוב היא תולדה של הנתינה, וכפיות טובה היא תולדה של הנטילה. (4 נקודות)

20. רבינו בחיי, חובות הלבבות, שער עבודת האלוקים

- א. מהם שלושת הגורמים המחלישים את ההתעוררות לעבודת ה' על ידי השכל? (6 נקודות)
- ב. בחרו בשניים מהגורמים שציינתם בסעיף א, וכתבו כיצד התורה עוזרת להתגבר על כל אחד מהם. (3 נקודות)
- ג. "יושתי ההכנעות הללו משובחות הן...אלא שההכנעה הראשונה גוררת אחריה את ההכנעה השנייה" כתבו לאילו שתי הכנעות מתייחס רבינו בחיי והסבירו ממה נובעת כל אחת מהן. (3 נקודות)

בהצלחה!